

ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Складання робочого плану

План і методика виконання кваліфікаційної роботи повинні мати цілеспрямований характер щодо вивчення й дослідження напрямків вирішення обраної проблеми. Усі розділи повинні бути взаємопов'язаними та підпорядкованими загальній меті роботи. Кваліфікаційна робота повинна бути логічно побудована, мати послідовність і завершеність розгляду відповідних питань.

Робочий план кваліфікаційної роботи розробляється здобувачем за участю наукового керівника. План повинен відображати основну ідею роботи. При складанні робочого варіанту плану кваліфікаційної роботи потрібно визначити зміст окремих розділів і дати їм відповідну назву; продумати зміст кожного розділу та намітити у вигляді підрозділів послідовність питань, що будуть у них розглянуті. Робочий варіант плану роботи має бути складений не пізніше, ніж через три місяці після затвердження теми.

При підготовці кваліфікаційної роботи план повинен мати динамічний характер, може коригуватися у процесі написання роботи, розкривати у певній послідовності ідею та задум дослідника, зберігаючи чіткий і визначений науковий напрямок роботи. Зміни в плані можуть бути пов'язані з коригуванням напрямку роботи, необхідність якого може виникнути після детального ознайомлення з обраною проблемою дослідження або недостатністю необхідної кількості матеріалу, чи, навпаки, з'являються нові дані, які мають теоретичний чи практичний інтерес для дослідника. Усі зміни у плані кваліфікаційної роботи погоджуються з науковим керівником. Остаточний варіант плану роботи затверджується науковим керівником і стає змістом роботи.

2. Підбір та вивчення літературних джерел і практичних матеріалів та правила цитування використаних джерел

Новизна та рівень використаних у кваліфікаційній роботі джерел особливо позначається на якості теоретичного розділу. Враховуючи новизну у трактуванні соціально-економічних явищ і процесів, впровадження нових напрямів у економічну науку, в список використаних джерел необхідно включати діючі нормативно-законодавчі акти, видання останніх років (5-10 років), серед яких можна було б знайти різноманітні підходи у розв'язанні виявленої у дослідженні проблеми, а також висвітлення різних аспектів досліджуваної теми. При цьому здобувач повинен не тільки викласти думку авторів наукових праць з того чи іншого питання, але й окреслити власну точку зору, критично оцінити позицію авторів опрацьованих літературних джерел.

Найновіші теоретичні та практичні викладки актуальних проблем економіки, підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, управління персоналом тощо публікуються в спеціальній періодичній літературі. Тому першочергово варто ознайомитися зі статтями спеціальних наукових часописів (таких як: «Економіка України», «Україна: аспекти праці», «Фінанси України»,

«Держава і регіони», «Актуальні проблеми економіки», наукові вісники ЗВО, зарубіжні наукові видання, в тому числі тих, які входять до наукометричних баз).

Працюючи над науковими статтями, варто робити виписки, в яких здобувач повинен коротко фіксувати основні думки, висновки, конкретні дані.

Працюючи з монографіями, спочатку варто уважно перечитати зміст книги та відібрати ті її розділи, які найбільш відповідають обраній темі дослідження, і теж зробити виписки.

На використанні джерела обов'язкові посилання у кваліфікаційній роботі.

Особливо уважним здобувачу треба бути з опрацюванням цифрового матеріалу; у бакалаврській роботі на всі узяті з інформаційних джерел цифрові дані повинні бути посилання на першоджерела, оскільки помилки та неточності не допускаються.

Для прискорення і полегшення пошуку необхідних для роботи літературних джерел варто користуватись алфавітним і систематичним каталогами, бібліографічними довідниками, реферативними журналами. Всі підібрані джерела доцільно звести в картотеку, в якій вписується мовою оригіналу прізвище автора, місце видання та видавництво, рік видання, сторінки книги (журналу). Це важливо і для правильного посилання на використані джерела.

Наприклад:

1. Лопатинський Ю.М., Кобеля З.І., Галицький А.Е. Структурно-функціональні засади розвитку підприємництва на сільських територіях. Економіка АПК. 2021. № 12. С. 65-73.

2. Національні та регіональні складові розвитку підприємництва: монографія / За ред. Ю.М. Лопатинського. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2020. С. 100-118.

3. Зибарева О.В., Кравчук І.П. Формування механізму мережевої економіки на підприємствах : Монографія. Чернівці: Технодрук, 2020. 276 с.

4. Zybarena, O., Verbivska, L., Lopashchuk, I., Kalaman, O., Derkach, T., Smentyna, T. (2019). Strategically-Oriented Enterprise Management through Information Systems. International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE). Vo. 8, Issue 2, pp. 3014-3017.

5. Вербівська Л.В. Види господарської діяльності в системі електронного бізнесу. *Фінанси: теорія і практика* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (17 грудня 2021 р.). Київ : НАУ. С. 77-80.

Крім цих реквізитів літературного джерела, в створену картотеку рекомендується записувати короткий зміст джерела. Така форма картотеки найбільш зручна в подальшій роботі. Картотеку доцільно вести за розділами кваліфікаційної роботи.

Збирання необхідної для кваліфікаційної роботи інформації фактично починається з роботи над відібраною літературою. Однак головне завдання на цій стадії полягає у тому, щоб отримати достатню кількість інформації для формування аналітичного та рекомендаційного розділів кваліфікаційної роботи.

Для успішного збирання матеріалів потрібно в обов'язковому порядку вивчити систему документів статистичної, оперативно-технічної, фінансової та податкової звітності. Насамперед необхідно ознайомитись з основною

номенклатурою статистичної й фінансової звітності бази дослідження. З цією метою варто використовувати річну та квартальну звітність. Для більш глибокого вивчення можна використати положення та інструкції про порядок складання статистичної та фінансової звітності.

Після того, як у здобувача сформується уявлення про структуру основних форм звітності, потрібно вивчити склад документів первинного обліку об'єкта дослідження. Головну увагу варто приділити джерелам інформації з питань досліджуваної проблеми.

Обравши показники і методику для проведення дослідження, треба перейти до безпосереднього аналізу зібраної інформації. Тут необхідно оцінити та проаналізувати динаміку основних економічних показників роботи підприємства, організації, установи, галузі, регіону, країни за останні 3-5 років. Ці дані краще оформляти для наочності у вигляді таблиць, діаграм, графіків, схем тощо. Для кількісної оцінки впливу кожного із показників на кінцеві результати варто побудувати або використати готові оптимізаційні чи факторні моделі та провести їх аналіз. Для економії часу при проведенні розрахунків і більш повного охоплення впливу факторів на результати діяльності підприємств (організацій, установ) бажано використовувати економіко-математичні методи аналізу. При цьому, можна використовувати методи ланцюгових підстановок, математичного програмування, факторного аналізу та моделювання показників кореляційного та регресійного аналізу, комплексної оцінки фінансового стану тощо.

Правила цитування літературних джерел. При написанні кваліфікаційної роботи здобувач повинен посилається на цитовану літературу або на ті інформаційні джерела, звідки взято ідеї, завдання, висновки, питання, вивченню яких присвячена робота. Посилатися необхідно на останні видання публікацій.

Якщо в кваліфікаційній роботі використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових наукових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, то в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, таблиць, ілюстрацій, формул з джерел, на які є посилання в тексті.

Для підтвердження особистих аргументів посиланням на авторитетне джерело чи для критичного аналізу певного друкованого твору необхідно наводити цитати. Дотримання принципів академічної доброчесності потребує точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення наведеного витягу може спотворили зміст, що закладений автором.

Посилання в тексті на використані джерела треба зазначати порядковим номером за переліком джерел, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, ... у працях [1-8]....

Загальними вимогами до цитування є такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками («...») та наводиться в тій граматичній формі, в якій цей текст поданий у джерелі із збереженням всіх особливостей авторського написання. Наукові терміни, які запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, але винятком є ті, що викликали загальну полеміку. У цих випадках застосовується вираз «так званий»;

б) цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. При цитуванні допускається пропуск слів, речень, абзаців без перекручення авторського тексту і позначається пропуск трьома крапками (...) – вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку,

всередині, вкінці). Якщо перед випущеним текстом чи за ним був розділовий знак, то в тексті він не зберігається;

в) кожна цитата супроводжується обов'язково посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі або викладі думок інших авторів своїми словами), що дає економію тексту, варто бути максимально точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінок його результатів і давати відповідні посилання на інформаційне джерело;

д) коли здобувач (автор роботи) при наведенні цитати виділяє в ній окремі слова, то робиться спеціальне застереження – після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс та вказуються ініціали автора, а весь текст застереження поміщається у круглі () дужки.

Посилання та оформлення списку літератури варто здійснювати згідно п.11 Наказу МОН України №40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» [5]

Бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела.

3. Порядок виконання кваліфікаційної роботи

Глибокі теоретичні знання, уміння використовувати їх стосовно об'єкта і предмета дослідження є основою виконання кваліфікаційної роботи.

Здобувачу надається право вільного вибору теми кваліфікаційної роботи і наукового керівника. Тема, яку обрав здобувач, може потребувати уточнення і конкретизації залежно від предмета чи об'єкта дослідження. Після вибору теми здобувачу потрібно порадитись з практичними працівниками підприємств (організацій, установ), наскільки обрана ним тема забезпечена необхідними матеріалами та чи можливо їх одержати й використати у кваліфікаційній роботі.

За затвердженими темами бакалаврських робіт розробляються науковим керівником завдання для кожного здобувача. Обсяг завдання повинен відповідати календарному часу, що відводиться на цей обсяг роботи згідно з графіком навчального процесу.

Графік виконання та попереднього захисту кваліфікаційних робіт затверджується на засіданні кафедри (із вказанням календарних термінів виконання та подання на перевірку науковим керівникам відповідних розділів роботи для контролю виконання в повному обсязі бакалаврської роботи та вчасного представлення її до попереднього захисту).

У визначений термін, відповідно до графіку, здобувач зобов'язаний звітувати перед науковим керівником про виконану ним частину роботи. В разі несвоєчасної подачі відповідних частин бакалаврської роботи на перевірку керівнику здобувач може бути не допущений до захисту кваліфікаційної роботи.

Після закінчення роботи науковий керівник складає і підписує відгук (подання) та здобувач подає кваліфікаційну роботу на кафедру для проведення попереднього захисту. Якщо здобувачем враховані всі зауваження рецензента (викладача кафедри) і виправлені недоліки, переплетена кваліфікаційна робота разом з відгуком наукового керівника направляється на рецензію висококваліфікованому фахівцю-практику (зовнішня рецензія).